169

FORMULA
VIVENDI CANONICORUM
DELF C. SNELLAERT
1496

G
77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

~~198.~~ dg.
g. 77.
CA.755

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Incipit formula viuendi cano-nicoꝝ ſiue vicarioꝝ ſecularium. aut etiam alioꝝ deuotoꝝ preſbiterorum.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Incipit tabula formule viuendi canonicorum

De q̄nqȝ horribilibus exemplis ꝯtra eos. q̇ vitā ſuā emendare volentes. ſtatim cū ꝯpūctionis ſpūm ſenciunt. ſe ꝑfectos eē arbitrantur. ⁊ in modo viuendi eligendo ſanis ꝯſilijs nō vtunt̄. ſed iuxta motū ꝓprij capitis ambulant .i.
De mala libertate canonicoꝝ ſecularium ij.
Quid ſit viuere ſm̄ carnem iij
Cū quib⁹ ꝯuerſari debet canonicus ſecularis iiii.
Qui nō vult regi et dirigi non eſt canonicus v
Quilibet canonicus aut vicarius primo debet intencionem ſuam dirigere ad dn̄m deum vi
Quilibȝ canonic⁹ aut vicari⁹ dȝ aduertere q̇b⁹ et q̄lib⁹ debitor ſit iuxta vocatiōem ſuā ⁊ h̄ ad qd̄ tenet̄ debet implere vii
Valde multa ad hoc req̇runt̄ ꝙ aliq̇s rite officiū diuinū ꝑſoluat. ⁊ ꝙ aliquis dign⁹ habeatur diuinis intereſſe viii
Si aliq̄ de antiq̇s obſeruancijs eccl'ie ſunt colapſa. ꝑt canonicus laborare ꝓ reformatōe eoꝝ ⁊c. vel in domo ꝓpria ſupplere illa per alia exercitia ſpiritualia ix
De regula canonicoꝝ ſecularium x
Qui hanc formulam ſtudioſe ſeruauerit. etiam in ſeculo manentes religioſam vitam ducere poſſunt xi
Canonicis et vicarijs bone volūtatis malicia huius temporis obeſſe nō poteſt. faciant melius qd̄ poſſunt. et ſollicite ambulent cum deo ſuo. et ſalui erunt xii
De debita exterioris hominis compoſitione. tam in loquendo quam in comedendo xiii
De ſobria menſa et cibis ſimplicib⁹ mediocribuſqȝ xiiij
De ieiunijs temperatis xv
De habitu xvi De locutione xvii
Medium ſemper eſt tenendum xviii
De reformatiōe interioris hominis xix
De bello legis dei ꝯtra legem diaboli in vno homine xx
De triplici ꝯcupiſcentia xxi
De elongatione ab occaſionib⁹ ꝯcupiſcenciaꝝ xxii
De duplici remedio ꝯtra peccatum xxiii
Qȝ homo regulam viuendi ſibi eligat iuxta ſue nature et ſui ſtat⁹ congruenciam xxiiij
Qȝ hō ſuam doctrinam ad practicā ponat xxv
De dilectione dei et proximi xxvi
De confeſſione xxvii
De propoſito obſeruādi formā viuēdi ꝯceptam xxviii
Qua hora ſurgendum ſit xxix
De horis beate marie ꝟginis xxx
De pulſu ad matutinas xxxi
Q̄uo hō ſe habere debeat in ingreſſu eccl'ie ⁊ chori xxxii
De diſtractione mentis xxxiii

Quomodo prima ſit legenda xxxiiii
De preparatione ad miſſam xxxv
Quõ canonicus in capitulo ſe habere debeat xxxvi
De tercia ſexta et nona xxxvii
De ſobrietate prandij xxxviii
De benedictione menſe xxxix
De modo in ꝯmedendo xl
De lectione in menſa xli
De conuiuijs xlii
De gratijs facto prandio dicendis xliii
De dolendo ꝓpter exceſſum in cibo vel potu xliiij
De dormiendo poſt prandium xlv
Quid faciendum ſit poſt dormitationem vel poſt ſpaciationem vſque ad veſperas xlvi.
De aliqua abſtinencia a carnibꝰ ouis et lacticinijs xlvii
Quomodo ſit cenandum xlviii
De collatione quando ieiunatur xlix
Qꝫ ſobrie ſit cenandum .l.
Qꝫ quidam poſt cenam non loquuntur li
Nõ eſt in cõueniẽs pꝰ cenã cũ familia recreari honeſte lii
Anteq̃ ad lectum ſe ponat homo colligat quomodo diem expenderit. et de negligentijs veniam petat liii
Iacens in lecto aliq̃d boni cogitet donec obdormiat liiij
De perſeuerantia in bono lv
Vitande ſunt occaſiones recidiuandi lvi
De temptationibꝰ lvii
Cum anima fugere incipit ad iheſum ſtatim iraſci et ſeuire incipit inimicus lviii
Ad huc de temptationibus lix
De fraterna correctione et emendatione per bona exempla et bonas exhortationes lx

Explicit preſens tabula iſtius ſequentis formule

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

¶ Formula viuendi canonicorum ſiue vicariorum ſeculariuꝫ aut etiã deuotoꝝ preſbiterorum

Ic pſalmum dicam nomi-

ni tuo in ſeculũ ſeculi. vt reddã vota mea de die in diem
Scribitur pſalmo lx. Sup̱ hoc verbo dicit gloſa Augꝰ.
Si vis ineternũ pſallere redde vota in iſto die. id eſt qđ
promiſiſti nũc ſolue donec venias ad illum diem. in quo perhẽniter cuꝫ
oĩbus ſanctis deum laudes. De omnibus enĩ bonis que in preſenti faci-
mus deum in futuro perhẽniter laudabimus. Qđ igitur illic acturi ſu-
mus. hic inchoare debemus. Ecce venerabilis dñe ꝙ̃ breue verbum. ſed
fecũdum et omni ſuauitate plenum. veſtroqꝫ deſiderio aptiſſimũ. Scri-
bitis namqꝫ ⁊ reſcribitis ꝓ aliqua exhortatõe et informatiõe vobis trãſ-
mittenda ſuper qualitate ſtatus veſtri. quaſi nõ habeatis ad manũ ſanc-
torum regulas et formulas. iuxta quas ſecure vos regulare poſſitis. Si
nõ humilitas vr̃a pariter ⁊ bona vita vos excuſarẽt. dexidẽdi nos occaſi-
onem potius ꝙ̃ exhortatiõem aut informatiõem expetere timeremus.
Coacti igitur (deꝰ ſcit). facere temptamꝰ qđ neſcimꝰ. et niſi ipſe calamũ
dirigat inutilis erit labor iſte. ſed vtinam nõ pernicioſus. Nonnũꝙ̃ enĩ
ſermo exilis doctũ quemlibet aut exaſperat aut impedit. Et cũ ego veſ-
tre pſone noticiam nõ habeam. niſi tantillũ ꝙ ſicut dictũ eſt mihi ſacer-
dos eſtis et cuiuſdam cathedralis eccleſie canonicus Idcirco ſecure ꝯſu-
lere non valeo .i. Dicit beatus Gregorius in ſuo paſtorali Nõ
et eadem cũctis exhortacio ꝯgruit. qꝛ nec cũctos per moꝝ qualitas aſtrin-
git. Qđ vni prodeſt. alteri nonnũꝙ̃ obeſt Dicã hãc rem breuiter ſub quin-
tuplici exemplo. q̃ vos in admiratõem et cautelam magnã adducere de-
bet Nõ longe ante hos annos pſbꝛ q̇dã fuit admodum bone vite. quem
hoc ordine diabolꝰ decepit. Conſuluit namqꝫ ſibi vt ſe interficiẽdo mar-
tir fieret. aſſerens hoc domino plurimũ placere. Tandem miſer arrepto
pugione propriorũ ꝑfodit ventrẽ. ſperãs in hoc obſequiũ preſtare deo. ſꝫ
cũ plagam ſenſiſſet illico exclamauit dicẽs. Heu heu deceptus ſum. Ac-
currẽtibus aũt vicinis ⁊ cauſam ſciſcitantibꝰ cũcta narrauit. moxqꝫ mi-
ſerabiliter vitã finiuit. Alius quidam valde timorate vite cũ informari
nollet. in erroneam ꝯſcientiã lapſus dixit ſe deſperare de venia. propter
ſeueritatẽ iudicioꝝ dei. q̇ ſiĺr ſe laq̃o ſuſpendens interijt Tercꝰ quidaꝫ
pſbꝛ caſtiſſime vite fuit. ita vt nec probate vite feminis loq̇ auderet. Dex
cũ ad beatam mariã in heremo peregrinare diſponeret. virgo q̃dam ſan-
cte ꝓpoſite eidem ſe ſociauit. vt hac occaſione diu ꝯceptam deuotioneꝫ
ſibi colloquẽdo reuelaret. ſed ꝓch dolor poſt longa tandem colloquia in
carnis viciũ ſunt collapſi. Altera etiam quedã virgo ꝑ oĩa probiſſima
mihi nota. cum non poneret modum deuotioni ſue. eo ꝙ iugiter orare
et ꝯtemplari vellet. in freneſim perpetuam cecidit. Quedam etiam vir-
go cum maritari nollet ex magna deuotione. a ſeculari ꝯuerſatione ab-
ſtinere diſpoſuit. hanc inimicus in tantam auaricie facem depulit vt de
eius quoqꝫ ſalute plurimũ timeretur Hec venerabilis domine breuiter
dixerim. vt e vicino oſtenderem ꝙ̃tum etiam periculum in ſacris exhor-
tationibus ꝯtingere poteſt ſi non debite applicantur. Ecce ponamꝰ an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

te oculos noſtros quinqꝫ hos quos prefati ſumus. Si primo dixerimus
ꝙ fortiter in via dei ambulare debuerit. ecce inde occaſionem proprie ne
cis accepit. Si ſecundo dicamus vt deum timeat. ecce inde in deſperati
onem corruit. Si tercio dixerimus. ꝓximum tuum ama ſicut te ipſuꝫ.
ecce propter hoc in luxuriam cecidit. Si quarto dixerimus ꝯtamplati-
oni inſiſtere ecce hac occaſione in amentiā deuenit Si q̇nto dixerimus
vt prudenter ſe gerat in omnibꝰ. Ecce ꝓpterea pene in auariciā irreme-
diabiliter lapſa eſt Om̄es he doctrine q̄ꝫ ſancte q̄ꝫ deuote ſint. ſed his ꝑ-
ſonis ſic diſpoſitis q̄ꝫ ſint ꝑniciose. Dat idem beatꝰ Gregorius exemplū̄
de pane. q̄ vitā fortioꝝ robarat. et paruulorum necat Similit̄ medicina
q̄ nōnunq̄ꝫ vni morbū minuit. ⁊ alteri vires aufert. Sic ſacra ſcriptura
eſt q̇buſdam odor vite in vitā. q̇buſdam odor mortꝫ in mortē Neqꝫ hoc
ideo venit q̄ſi ſacra exhortatio mala ſit. ſed ꝓpter inſufficientiā audien
tiū. q̄ ꝯmuniter ex ſuꝑbia pullulare ſolet. Nam ſunt pleriqꝫ qui q̄ꝫ cito
ſpūm ꝯpuncionis ſentiāt ſtatim ſe ꝑfectos arbitrant̄. Neqꝫ vllіꝰ ma-
giſterij moderamini ſe ſubdere volunt. dicentes ego ſum bone volūtatꝫ
totū q̇cquid dico aut facio, cordialiter noto ⁊c̄. quaſi hoc ſufficiat con-
tra tot antiqui hoſtis vſucias. et quia nunq̄ꝫ diſcipuli veritatis fuerūt. iō
facile a ſpū errоris ſeducuntur. Nulla em̄ ars haberi preſumit̄. niſi prius
intenta meditatione diſcatur. Dicit q̇dam venerabilis doctor ꝙ bone
voluntati nihil eſt ꝑiculoſius. ſi nō rōne reguletur. Hoc eſt notabile et
formidoloſum verbū. ⁊ dat rationē. qꝛ de natura voluntatis eſt ꝙ ſit ce-
ca. et de natura boni eſt ꝙ ſit ſui diffuſiuum. Que igitur ſemper ceca
eſt et vbiqꝫ diſcurrere voluerit. quid illi reſtat niſi caſus continuus. Dn̄
Cirillus de hoc dicit. Certe nil plus nocet q̄ꝫ aliorum ſpreto conſilio. vt
propria precipit voluntas ambulare. qui ſue voluntati tm̄ credit in cūc
tis que facit finem odibilem adinueniet. Exempla de hoc ſunt infinita
Igitur qui ſecure ambulare deſiderat non ſibi confidat. neqꝫ deum te-
mptare debet. quaſi ipſe ſibi deſuper ſcienciam infundere merito tenea
tur. quia ipſum amoroſo corde querit Hoc namqꝫ et ipſe dederit. ſed ne
qꝫ de hoc ſibi blandiri quiſquam poterit. quod bone voluntatis eſt. qua
ſi hoc a ſe habeat. ſed ſollicite penderit debet quō talentū ſibi diuinitꝰ da
tum digne expendat gratia digne cooperando. ſciensqꝫ omnia cariſma
ta ſimul donantur in ſua plenitudine. ſicut nec impetu vno virgultuꝫ
excreſcit in arborem robuſtam. ſed omnia tempus ſuum habent, et per
determinatas moras regulariſſime vnūq̇dqꝫ tēdit ad ſui ꝯſummationē
Eſt igitur conſilium omnium ſanctorum patrum qui de moribꝰ ſcrip
ſerunt. ꝙ homo bone voluntatis querere debet virum aliquem diſcipli
natum et in ſacra pagina bene doctum. cui totum cor ſuum et propoſi
tum plene reuelet. a quo mandata viuendi accipiat. que etiam taꝫ diu
diligenter obſeruet. donec ipſo licentiante. aut certe ſpirituſancto reue-
lante ad altiora ſe transferat Hic namqꝫ vir heroicus ſiue ſpiritua-
lis omnia dijudicat. naturam conſiderat. propoſitum explorat. et iuxta
hoc quod viderit expedire ſingula moderatur. Cuius etiam conſilijs
tanquam diuinis eſt obtemperandum. quia in eo habitat ſpiritus ſanc
tus. Qui de his dubitat legat regulam beati Iheronimi ad cuſto

chium.et ep̄lam ad demetriadem et alia ciꝰ opuſcula ſimilit̄. Auguſti-
ni Benedicti Barnardi ⁊c̄.et ſi aliter inuenerit (qd̄ non puto) mendacij
me arguat Verū vt ꝑ quotidiana exempla id probē ad oculū. iſta videꝰ
in ſcholis v̄tutum.i.a probatis religionibus.vbi de his omībꝰ diligenter
inquiritur.nec quiſq̄ȝ in feruore nouitio permittit̄ ambulare iux̄ motū
capitis ſui.quaſi ſecurus ſit de omnibus. eo ꝙ hubuerit bonā volunta-
tem.ſȝ ſm̄ regulas ſctōrum patrū inſtituitur in omnibꝰ.⁊ qui ſic proce-
dit ſecure ꝓcedit. ⁊ proficiet.non tamē ſine grādi labore ⁊ temptatione
quotidiana.qꝛ tēptacio eſt vita hoīs ſup terraȝ.et ade dictū eſt. In ſu-
dore vultꝰ tui veſceris pane tuo Spēaliter aūt v̄tutis exertitiū eſt circa
difficilia.q̄re merito req̄ritur ad h̄ ydoneus mgr̄.ſ.q̄ ſciām ⁊ experientiā
habuerit.qꝛ teſte Gregorio. Ars artiū eſt regimē aīarū. Dicit̄ notant (y-
doneus mgr̄.qꝛ multi reperiūtur ꝯſultores fallaces.inflati ſpū arrogan-
cie aut auaricie.⁊ multos ſeducūt Heu q̄t hoīes ſimplices ⁊ bone volun
tatis ꝑierūt per tales ſimulatores Dicā breuiter rem que m̄ accidit Cuȝ
aliq̄n in adolencencia mea viſitaſſem quemdā ſolitarium laicū. q̄ iugi
clauſure ſedebat in quodam ꝯclaui ſeorſum. et ab eo v̄bum edificatōis
interrogaſſem.inter multa cōſilia q̄ dixit.hec aut ſit̄ia v̄ba adiunxit. qui
vult eſſe ꝑfectus xp̄ianus debȝ vendere oīa q̄ hȝ et dare pauperibꝰ. et oſ
tiatim mēdicare.ſicut criſtus fecit.et nihil amplius curare de ſcripturis
qꝛ ſcripture ꝯfuſe ſunt propter multiplicitatē gloſarum.et bonum eſſet
ꝙ vniuerſe gloſe comburerentur Hec et ſimilia miſer ille verboſitando
dogmatiſauit.Cum diligentius cogitaſſem de his.cum adhuc ignarus
eram huius aſtucie.quidam preſbiter dixit mihi. non curetis de fanta-
ſijs illis Etiam quemdam fabrum ſimiliter docuit.qui omnibus diſtra-
ctis.cum mendicare cepiſſet.vniuerſi maledixerunt ei dicentes. Cur
mendicare vis. cum fortia membra habeas ad operandum. rede ad offi
cium tuum Quid plura.Tandem cum nil ſibi a quoquam daretur
nec quid manducaret inuenieret.de deſperatione tactus in renum ſe p̄-
cipitans ſubmerſus eſt.Similia plura de talibus leguntur. Ecce vene-
rabilis domine quanta eſt aſtucia antiqui hoſtis.etiam contra homines
bone voluntatis. Quare ſummopere vobis precauendum eſt ne in la-
queum incidatis. Placeat reuerencie veſtre hoc aduertere. quod cō-
muniter dicitur. religioſi poſſunt ſe facilius iuuare contra temptatio-
nem inimici propter multa ⁊c̄. Hec eſt etiam ſententia beati. Bernardi
et Iheronimi. Ratio eſt.quia ſemper alieno arbitrio diriguntur.nec q̄c
quam de voluntario habent. peccatum autem eſt adeo voluntarium.
quod ſi non eſſet voluntarium non eſſet peccatum ij. Hinc
concluditur quod verus obediens vix poteſt peccare. Ex quo vlterius
per oppoſitum concluditur.quot qui non vult obedire vix poteſt bene-
facere. Iam queſo reflectite hec ſuper ſtatum veſtrum. Quid eſt quod
quidam ita vitare ſolent ſicut obedientiam.cum venia loquor. Nonne
hec eſt quotidiana vox dominorum canonicorum paucis exceptis.
Nos liberi ſumus nemo nos precipere habet. Nos cum domini ſumus
nolumus vt precipiatur nobis.ſed nos aliis precipere debemus.nunq̄d
ſerui ſumus. Ach male liber eſt qui diaboli ſeruus eſt.nonne vulgariter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

dicitur Quanto ſtirps nobilior tanto ceruix flexibilior Quid de ſua
generoſitate tales habent gloriari. quando nec diuino nec humano iu-
dicio vlla in eis ingenuitatis iudicia reperiuntur. Jam dictum eſt. qđ
nobilitas vera ſiue ſpiritualis ſiue ſecularis tam promptitudine obedi-
endi ſoleat agnoſci Item vlterius ſequitur quot ſi verus obediens
facilius poteſt vitare peccatum. e contra qui nō vult obedire difficilius
poteſt peccatum vitare. immo penitꝫus non poteſt. quia dyabolus eū
ad omne malum impellit. quem nullo diſcipline freno alligatuȝ cernit.
Prona eſt namque omnis etas ad malum. Igitur venerabilis domine
ſi vultis ſerioſe veſtram ſalutem procurare. cauete ab hac mala liberta
te. cauete et a falſis et imperitis magiſtris. per hec duo pene totum mun
dum dyabolus poſt ſe trahit. Tollantur e medio iſta duo. ſcilicet perti-
nacia obediendi. et fallatia erroneorum magiſtrorum. quid vlterius pe
riculi remanebit in orbe terrarum. Si cuncti magiſtri bene docerent. ſi
cuncti diſcipuli bene obedirent. nonne reformatus eſſet mundus . hic
tota difficultas. hic totius vite criſtiane perfectio latet. Sed abſit hoc
(dicit libertas mala) vt ſic me altari ſubdam. ꝙ nihil mihi reſeruē. vi-
uit dominus ego pariter conſiliabor. ego quod placet) faciam alienum
non audiam. niſi forte illum qui loquitur mihi placencia O periculuȝ
periculorum nimis ſuper omnes filios adam effuſum. quod vtiqȝ pau-
ciſſimi effugiunt. ſcilicet electi perfecti in timore dei. Et vt breuiter dica
tur via lata ad gehennam eſt inſidialis iſta libertas. pro qua pene omis
homo certat vſqȝ ad mortem. Iuxta vulgatum prouerbium. Liber-
tas preualet auro Videamꝰ exemplū familiare. Nauis in medijs flucti
bus ſine gubernatore nunq̇d vere libera eſt an non. Si ve libera eſt. ad
portum ſecure perueniet. ſin autē ſubmerget. Sic eſt omis hō qui diui-
nis legibus non eſt inſtitutus nunq̄ȝ aliquis talis eſt ſaluatus. quia a di
abolo poſſidet. ad cuius voluntatē vinculis praue ꝯſuetudinis tenetur
irretitus O vtinam vidit ſinguli quod dicit beatus Martinus. ^viderent
Cum em̄ aliquando veniſſet ad palacium cuiuſdam tyranni vidit quē
dam maximum demonem ſedere ſuper collum eius inſtar equitis. qui
ipſum duxit quocunqȝ volebat. Simile beata Brigida vidit. Cum qui
dam ſuperbi prelati aſcendiſſent ſuper equos pompaticos. qđ tociens e-
thiopes quidam aſcenderunt ſuper colla ipſorum. ſic miſer homo deci-
pitur putansꝙ ſuam impleat voluntatem: et neſcit ꝙ dyaboli ſeruit im-
pulſibus ad omne malum. Hec ſunt ſtipendia male libertatis. quan-
do ſcilicet vnuſquiſqȝ facere delectatur quod ſibi propria voluntas ſua
det. quam communiter dyabolus quodam quaſi hereditario iure faci-
le ſibi ſuire cogit Ecce quod homo ſumme diligit et appetit. hoc ſum-
me ſibi pernitioſum eſt. propriam ſcilicȝ adimplere voluntatē. vt nemo
ſibi dicere poſſit cur facis hoc. aut ab illis abſtineto. ꝛc. quia hac liberta-
te omnibuſqȝ vicijs exponitur iii Vn̄ Apl'us ait. Si
ecundum carnem vixeritis moriemini. Vbi ſic dicit beatus Auguſ-
tinus. Ille ſm̄ carnem viuit q̇ ſeipm̄ viuit. Id eſt ꝑgit quo vult. dor-
mit quando vult. et quādiu vult. loq̄tur quod vult. manducat et bibit
quando vult. et quantum vult. ridet iocatur. ociatur. prout vult. occu-

patur quando vult et in quibus vult Quicquid naribus ſuaue eſt que
rit Quicquid auribus blandum eſt. Quicquid oculis de⸗
lectabile. Quicquid corpori ſuo iocundum eſt exercet et proſequi⸗
tur. Delectatur in veſtimentis curioſis et epulis ſplendidis et in domi⸗
bus glorioſis Quid vltra. omnia deſideria carnis ſue exquirit et
perficit ſicut vult et quando vult . qui ſic viuit abſqꝫ omni dubio mor⸗
te eterna morietur. vbi nunqꝫ quicqꝫ habebit ex his que deſiderat . ſicut
exemplificat dominus in euangelio de diuicie epulone. qui in hoc mun
do omnia ad nutum habuit prout voluit. ſed poſtea vnā guttam aque
frigide obtinere non potuit pro refrigerio lingue ſue in tanta penalita⸗
te conſtitutus . in qua ad huc eſt vſqꝫ hodie. et ineternum permanebit.
nec vnqꝫ gutta illa ſibi dabitur . ſed iugiter magis torquebitur. Ecce
venerabilis domine. qꝫ inſenſati ſunt qui hic de male libertate gloriātur
non volentes ſub mittere collum ſuum iugo chriſti. qui dixit. Diſcite a
me quia mitis ſum et humilis corde. tollite iugum meum ſuper vos. et
inuenietis requiem animabus veſtris

iiij Igitur penſate diligenter ſtatum conſciencie veſtre . quo⸗
modo vixiſtis et quomodo quotidie viuatis . ꝛ quales ſint cum quibus
conuerſamini. quia ex hoc magna dependet porcio ſalutis veſtre. Dicit
namqꝫ ſpiritus ſanctus . ſpiritus vtiqꝫ veritatis qui neminem fallit per
os prophete Cum ſancto ſanctus eris. et cum viro innocente innocens
eris. Et cum electo electus eris. et cum peruerſo peruerteris. Vbi dicit
gloſa Ex conuictu mores formantur. Nam qui tangit picem inquinat̄
ab ea. et qui terit herbam odoriferam percipit ſuauitatem eius. Quia
reuera vita humana non eſt ludus puerorum Ecce vt plane loquar
vobis qui preſbiter et canonicus eſtis. non licet vobis niſi cum ſpiritua
libus ꝯuerſari· qꝛ de elemoſinis viuitis. et iō omnino debetis vos aptare
vt ſitis dignꝰ et gratus mediator inter deū ꝛ hoiem. hoc em̄ nomē cleri⸗
cus ſonat. quaſi de hoc ſeculo acceptus et ſorti domini mancipatus Igi
tur cū deo et ſpūalibꝰ viris erit ꝯuerſaſio vr̄a ſi recte viuere vultis. Itē nō tibi
ſufficit qualitercūqꝫ viuere. ſed ſicut canonicꝰ. i. regularis . Canon em̄ di
cit̄ regula Inde canonicus. i. regularis. Dicitur autē regula quia re⸗
git. et ſm̄ quā aliquis bene regulatur ac regitur v

Igitur qui nō vult regi nec etiā dirigi. ipſe non eſt canonicus. Si aūt
nō eſt canonicꝰ tunc coram deo nō poteſt leuare fructus prebēde . cuiꝰ
titulum falſo nomine poſſidet . Quod ſi leuauerit peccat. et ad reſtitu⸗
tionem coram deo tenetur. Et ſi reſtituere non valet. tunc diuina iu⸗
ſticia ipſum eterne ſeruituti adiudicabit. ſi in hac vita dum adhuc tem
pus habet condignam non egerit penitenciam. Hoc omnibus modis
eſt tenendum ꝙ inpoſſibile eſt ꝙ vnus quadrans iniuſte leuatus apud
deum ſit in obliuione ſicut aperte euangelium dicit. Si vadas cuꝫ ad⸗
uerſario tuo in via compone te prius cum illo . ne forte tradat te iudici.
et iudex exactori. et exactor mittat te in carcerē. Amē dico tibi nō exibꝫ
inde donec vltimū quadrantem reddas Vere hoc eſt formidabile vbū
cunctis qui leuant grandes redditus eccleſiaꝝ iniuſte. Aut ſi iuſte le⸗
uāt ſi tunc diligenter non ſtudent orare et alia debita eccleſiaſtica face⸗

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

re pro vt tenentur. Vos autem venerabilis domine qui ſpiritu dei fac-
tus eſtis nõ diſſolute ſed canonice viuere vultis. ſ̃ dcm̃ pſalmiſte verbũ
in principio poſitum diligenter aduertite. ſcʒ Sic pſalmũ dicam nomini
tuo in ſeculum ſeculi. vt reddam vota mea de die in diem. Faciant alij
quicquid velint. vos iugiter ruminate huius verſiculi efficaciã. ⁊ vtinã
intantum vob familiaris iſte v̾ſicul us fiat et dulceſcat. vt q̊tiens cãpa-
ne ſonitũ audieritis. deuote eum ſubmurmnretis dicendo Sic pſalmũ
dicam nomini tuo. Hoc em̃ ſuaue colloquiũ inter deũ et animã deuotã
non in vacuum tranſibit. ſed magnam gratiam reportabit. Poteſt etiã
iſte v̾ſiculus ſm̃ quoſdam expoſitores ſic ordinari. retrograde em̃ legat̃
in conſtruendo. videlicet Sic reddam vota mea de die in diem. id eſt p̲
ſingulos dies vt pſalmum dicam nomini tuo in ſeculum ſeculi. id eſt vt
merear te laudare in eternum. Et iſte vltimus ſenſus eſt planior q̃ȝ pri-
mus. vterqʒ tamen bonus eſt. vi. Pro cuius verſiculi maiori ex-
planatione quantũ ad ꝓpoſitum eſt aduertendum. ꝙ duo poſſunt in
eo conſiderari. que cuilibet canonico bone voluntatis aut vicario ſiue
p̲rochialis eccleſie pari. immo vnicuiqʒ ſpiritnali viro ac bone volũtatis
criſtiano ſunt precipue neceſſaria. cuilibet ſm̃ portionem ſtatus ſui. Pri
mum eſt directio intentionis. Scd̃m executio op̲is Igitur loquendo
ſm̃ ꝓpoſitum noſtrum dicim⁹ ꝙ quilibet canonicus aut vicarius p̲mo
debet intentionem ſuã dirigere ad deum. vt quicq̇d facit ad gloriam dei
ordinet. et hoc notat̃ cum dicit̃. pſalmum dicam nomini tuo Plures
namqʒ pſallunt et bona opera faciunt non ad dei gloriam ſed ad ſuam.
querentes laudem ab omnibus aut lucrum temporale. Hij tales non
ſoluũt vota ſua ſed furantur. quia illi cui debent ſubtrahũt fallaciter et
ſibiipſis reſeruant licet inutiliter: quia ſe querunt ⁊ non dei honorẽ. Sʒ
verus criſtianus pſalmũ dicit nomini domini. nõ ſuo. quia ꝯſiderat ꝙ ex
ſe nihil eſt. ⁊ ideo domino ſe totum tribuit dicens. Non nobis domine
non nobis. ſʒ nomini tuo da gloriam. Quicquid em̃ ſumus et quicquid
habemus tu largiris. ſine te ad ſtatim in nihilum redigeremur. Tu ſine
intermiſſione aſpicis nos. et nunq̃ȝ obliuiſceris creaturaꝝ tuarũ et quia
a te totum noſtrum eſſe ⁊ poſſe et ſcire et quicquid habemus. Nõ meri
to tibi a nobis debetur omnis laus honor virtus et gloria et gratiarum
actio nunc et in ſeculum ſeculi. id eſt ineternum Vbi dicit ſanctus Tho
mas in prima p̲te ſumme. ꝙ deus eſt in creaturis nõ ſicut calor in aqua
ſed ſicut ſol in aere. quia remota ab igne adhuc manet aqua ad tempus
calida. ſed remoto ſole ab aere ſtatiʒ aer tenebreſcit. nec quicq̃ȝ luminoſi
tatis remanet ſic deus ſi non continuo creaturaʒ adminiſtraret. ſtatim
omnis creatura eſſe deſineret. Et ergo merito vniuerſa creatura debet
eſſe parata iugiter ad obediendum ſuo creatori. ſine quo nec ad momẽ-
tum eſſe poteſt. et hec eſt principalis cauſa ⁊ primaria quare ſoli deo de
betur honor et gloria. quia ipſe eſt a nullo. ſed omnia ab ipſo ſunt vii.
Hec autem contemplacio iocunda in libro creaturaꝝ in inmenſum ex
tendi poteſt. nec doctore opus habet quia quaſi violenter ſe ingerit hu-
manis ſenſib⁹. ita vt inexcuſabilis ſit omnis homo. Vnde dicit̃ in Iob
Interroga iumenta terre et docebunt te. Hinc ſm̃ Apoſtolũ Quecun
qʒ faciam⁹ ſiue comedam⁹ ſiue bibamus ſiue aliud quodcũqʒ faciam⁹
omnia quidem ad dei gloriam faciamus Hoc autem nobis eſt vtile non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

ſibi. quia nullius eget Secundo etiam quilibet canonicus aut vi-
carius debet diligenter aduertere quibus et qualibus debitor ſit iuxta
vocationem ſuam. et hoc diligenter opere adimplere ad quod tenetur
prout melius poterit. quia ſibi non ſufficit generalis quedam bona vo-
luntas ſine operis executione. Sicut dicit dominus in euangelio
Non omnis q̇ dicit mihi domine domine intrabit in regnuz celorꝝ. ſed q̇
facit voluntatem patris mei. Et iterum. Qui cuſtodit mandata
mea et ſeruat ea. hic eſt qui diligit me Eſt autem dei mandatuz
vt reddamus dei et hominibus debita. Eſt autem quilibet canonicus
triplex debitor. ſcilicet deo. ſibi. et proximo. de quibus multa ſcripta in
ſanctis libris reperiuntur. ſed quantum ad preſens ſufficit arbitramur
quot omnibus legaliter ſatiſfaciat. ſi diuinum officium debite perſol-
uit Si autem aliquid vltra facit illud ſupererogationis
eſt. et hoc iam quod dicimus vocatur debitum eccleſiaſticum, ſed ſi ali
unde ſe obligauerit ad partem ad quod eum eccleſia non aſtringit. hoc
vocatur debituz perſonale. ad hoc etiam tenetur ſi licitum fuerit et ho
neſtum

viii

Igitur tota intencio debet ad hoc tendere vt officium eccleſiaſticuz ri-
te perſoluat Et hoc tangitur in ſecunda particula predicti verſi
culi, ſcilicet. Reddam vota mea de die in diem. Que verba multa
includunt. quia valde multa requiruntur ad hoc. ꝙ aliquis rite diuinū
officium perſoluat Sicut et iam vulgariter dicitur quot
plura neceſſaria ſunt pauperi antequam diues fiat Etiam plura
neceſſaria ſunt vnicuiqꝫ homini antequam dignus habeatur diuinis
intereſſe miſterijs. etiam beatiſſimis angelis pauendis Hoc ideo
ſancti concorditer dicunt. quia eſt vltra hominem diuina tractare. im-
mo vltra omnem creaturam et ideo diuinum officium iniungitur ec
cleſie miniſtris. et pꝛcipue epiſcopis et preſbiteris. qui ab hoc ierarchi di
cuntur. id eſt ſacri principes diuinorum miſteriorum Alij
miniſtri. quia his ſociantur. et ad tam eciam pauenda ſacramenta ſub-
ſeruiunt ſedule. omni ſanctitate et puritate fulgere debent. vt dicit.
Auguſtinus. Contemplamini quid ſit ſancto populo dei
preeſſe et conſiderate quale ſit ſacramentis diuinis inſiſtere. Altario
placere debent qui de altario viuunt Et epiſcopus inſtruendo
ordinandos dicit quod cum magno timore eſt ad ſacros ordines proce-
dendum atque prouidendum. vt celeſtis ſapiencia. probi mores. et diu-
turna iuſticie obſeruatio ad id electos commendet. Ecce
venerabilis domine qualia ſunt vota et qualia eſſe debent que reddere
oportet de die in diem quemlibet eccleſiaſticum. De
his beatus. Gregorius pulcherrimum librum ſcripſit. quem omnino
ſuadeo ſepius legatis. ſcilicet paſtorale. in quo inuenietis. vltra quam
dicere valeo cuncta ſaluti veſtre neceſſaria. Summa namqꝫ diſ-
cretione ſingulis (iuxta quod expedit) ſalutares largitur doctrinas

.ix.

De quotidiano autem exercitio
ſpecialiter nichil ſcribere poſſum. niſi ꝙ iuxta laudabilem veſtre ec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

cleſie conſuetudinem vos regatis. in horis nocturnis pariter et diurnis
Q; ſi aliqua de antiquis obſeruancijs collapſa ſunt. poteſtis quantum
gracia vos adiuuerit laborare pro reformatione eorundem. Si vero
audire alij noluerint. tunc quantum ad veſtram perſonam attinet po-
teris in domo propria illa ſupplere per alia exercicia ſpiritualia. et hoc
iuxta conſilium diſcreti viri

x. Habetur etiam in quibuſdam collegijs quedam regula cano-
nicorum valde bona. olim in concilio. Aquenſi edita et collecta ex dict;
ſanctorum. ſed nullum ſcio collegium hodie in quo ita ſeruetur quem-
admodum in ea ſcriptum eſt. Et propter hoc quidam dicunt qđ abo-
lita ſit. forte hoc ver̃ ē quo ad aliq̃. ſ. quo ad refectoriū ⁊ dormitoriuꝫ et ſi-
milia poſitiua. ſed quo ad alia que ſunt iuris diuini. ſtabilis eſt ⁊ manet
in euum. Ratio autem quare tam ſalubris regula abolita ſit ſupra dic-
tum eſt. quia pauci ſunt qui ſubmittere volunt ceruices ſuas iugo diſci-
pline. ſed omnes libertatem affectant

xi. Vos autem venerabilis domine. qui per viam illam incedere
vultis que arta eſt. et ad viam ducit per quam pauci ambulant. diligen-
ter eidem regule mores veſtros conformate. quia optima eſt. et ex elegā-
tiſſimis ſanctorum doctrinis compoſita et ita diſcrete procedit vt cuili-
bet bone voluntatis viro bene ſit portabilis. Et quia forte nonnulli ſunt
vobiſcum qui libros iſtos aut non habeant. aut propter paupertatem ſi-
bi procurare non poſſunt. Igitur ne illis caritas noſtra deſit. aliqua hic
annotare breuiter (ex eiſdem et aliis deuotis libris) intendimus per qꝫ
ſuam vitam et conuerſationem ordinare et regulare poſſint. vt coram
deo et hominibus in ſanctitate et honeſtate proficiant. Q; ſi ſtudio ſe
hoc obſeruauerit abqꝫ dubio. etiam in ſeculo manentes religioſam ⁊ ho-
neſtam vitam ducere poſſunt. Hoc autem premittendum eſt ꝙ ſcđm
diuerſas temporum vices diuerſi modi viuendi in clero fuiſſe narran-
tur De quibus Gracianus in decretis plura collegit. precipue in cau-
ſa. xii. queſtione prima. et in aliis multis locis. In primitiua ſiquidem
eccleſia nullus ad clericatum aut ſacros ordines admittebatur. niſi mḡ-
na ſanctitate ceteros antecederit. omnino etiam a conuerſatione laicali
ſegregatus ſummaqꝫ religioſitate prefulgens. Nam tanta crudelitate ⁊
ſeuicia pagani tunc fidem perſequebantur. vt preeſſe nemo vellet niſi
valde perfectus. quia teſte beato Gregorio. Quicunqꝫ erat prior in dig-
nitate prior trahabatur ad martirium. Steterit autem hoc tempus an-
nis pene tricentis vſqꝫ ad Silueſtrum et. Conſtantinum magnum in
quo pene nullus honor et reuerencia fidelib⁹ deferatur. quia tunc erat
apud vulgares ſcandoloſum eſſe chriſtianum. Sed poſtꝙ̃ Conſtantin⁹
magnus et alij principes templa ydolorum ſubuerterunt et baptiſmuꝫ
ſuſceperunt. cepit chriſtianum nomen in gloria eſſe apud ↄmunem po-
pulum ⁊ ꝓhibite fuerūt occiſiones fideliū. vñ ⁊ tunc fides maxime cre-
uit. Idem autem imperator volens eccleſiaſticos in honore eſſe. ↄtulit
maximas poſſeſſiones eccleſie catholice. vñ clerici ⁊ pauperes debite ſuſ-
tentarentur. quatenus commodoſius diuinis intereſſe poſſent officijs
et pro vt communi populo attenſius et diligencius orare curarent

¶ Similiter et alij principes in diuerſis

locis fecerunt.et ex tunc eccleſiaſtici ab his operibus vacare ceperunt.&
ſedule diuinis officitijs inſiſtere viuentes de elemoſinis fidelium Vidē
tes autem ſancti patres q grandis confluere multitudo. et q ſine aliq̄
vtili labore et occupatione cohabitare non poſſent nec debite peragere
eccleſiaſticum officium.regulas varias et diuerſos viuendi modos inſti
tuerunt.et hoc fecit vnuſquiſq3 prout ſpiritusſanctus illi dabat. Nam
beat⁹ Jeronimus diuinum officium ordinauit. Ambroſius cantu3 et
ymnos ſuperaddidit. Pachomius. Baſilius. Auguſtinus et alij regu-
las ediderunt. Maxima quoq3 tunc ſanctorum heremitarum et mona
cho⁊ multitudo extitit. Fuitq3 tunc vix aliqua differentia inter religio
ſos et clerum. quia nūdum erat iſta ſolemnis profeſſio inſtituta que ho
die in monaſterijs frequentatur. Uerum ſucceſſu temporis et caritate
frigeſcente hec generalis ſanctitas valde cepit declinare et in deuotione
decreſrere.ſingulis abeuntibus poſt ꝯcupiſcencias ſuas. in tantum qd
cepit diuiſio apparere.inter eccl'iaſticos.ita q quidam nominabant ſe ca
nonicos.quidam monachos. pretextu cuius magna ſupbia et auaricia
in clero ſurrexit. De quibus Gregorius ſepe mentionem facit in dictis
ſuis. et etiā alii doctores. Huic autē peſtifere abuſioni ſci prēs occurrere
volentes et clerum ad priſtinum ſtatum prouocare cupientes.regula3
quandam canonico⁊ in ꝯſilio. Aquenſi tempore. Lodovvici impatoris
magno cum moderamine ex antiquo⁊ dictis collegerunt Precipientes
vt qui in monaſteriis viuere monachico more non vellet huius regule
inſtitutis omni ꝯſcientie ſecuritate ſe tradere poſſent. Sed rurſum ab
hac ſancta regula ita deſperabiliter eccleſiaſtici nunc defecerunt. vt vix
aut nullo modo poſſibile ſit q vnq̄3 reduci poſſint. Impleturq3 hodie
illud propheticum Et erit ſicut populus ſic et ſacerdos.

xii. Uerum qui bone voluntatis ſunt illis malicia temporis obeſſe
non poteſt Faciant melius quod poſſunt et ſollicite ambulent cu3 deo
et ſalui erunt.qd vt facilius poſſint.ſeptē ſollicitudines(circa quas bo-
na voluntas eſt) occupare ſe aduertent

De habitibus ſpūalis hois xiii

Sollicitudo igitur prima bone voluntatis ad hoc tendere deb3 vt ex
teriorem hominem debite componat.tam in loquendo q̄3 in come
dendo.bibendo.ambulando.conuerſando &c.quatenus quicūq3 mores
ipſius conſiderat edificetur et dicat. Ille eſt diſciplinatus homo et vti-
lis eſt in officio eccleſiaſtico.quia omnes in eo vident ſanctam vitam et
honeſtam. Hec autem compoſitio morum inter ſimplices et mundane
vite homines maxime eſt neceſſaria.quia facilime ſcandaliſantur quan
do vel parum clerici ad libertatem extrinſecam ſe declinant. E contra
autem quando vident eos mature incedere & timorate ac honeſte ꝯuer
ſari in omni caſtitate et ſobrietate tunc maxime edificantur & venerāt
eos. xiiii Sit igitur menſa frugalis de cibis ſimplicibus. non
nimis delicatis.nec nimis groſſis.ſed medie temperatis.quia hoc expe-
dit multum tam ad ſanitatem q̄3 ad honeſtatem hominis

xv. Jeiunia ſic temperare ſtudiat vt non laſciuiat.nec etiam defi-
cias in ſeruitio domini. Hoc namq3 temptator diabol⁹ omnino nititur
perſuadere. vt aut nimis homo repleat ventrem.aut etiā indiſcrete ab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

ſtineat vt tandem inabilis a deo ſeruiendum efficiatur ſed mediuȝ ſem
per eſt tenendum xvi. Sit
habitus humilis. non nimis vilis. nec etiam nimis precioſus. ſed medio
criter honeſtus. ſine omni curioſitate longus et amplus. ne forma cor-
poris more ſecularium appareat foris. Poteſt autem duplicem veſtitū
ſeruus criſti habere. vnum ſcȝ meliorem pro diebus feſtiuis. et alium de
teriorem pro diebus feriatis. Color autem ſit niger vel griſeus aut etiaȝ
blauius. ſed non ſanguineus aut ſubuiridis. vt non dicatur ſibi q̄d dya
bolus improperauit cuidam. ſi plus poſſes plus faceres.

xvij. Sint verba veſtra pauca rationabilia et vtilia. non vana non
ocioſa. non irriſoria. non detractoria. non ſcurrilia. non maledica. non in
uerecunda. non litigioſa. non clamoroſa. ſed ſuauia religioſa et gratioſa
vt dicit. Salomon Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit. gracia
autem ſtultorum effundetur. Item verbuȝ dulce multiplicat amicos
ſermo autem durus ſuſcitat furorem. Item Hyeronimus Beata eſt
lingua que non nouit niſi de diuinis ſermonem texere Verum non hec
ſic ſunt intelligenda. quaſi nunq̄ ſit licitum vti verbis iocundis et ſola
tioſis. quia ſm omnes morales. vir ſapiens et timoratus pro loco et tē-
pore poteſt virtuoſe aliquando rigorem remittere. et hoc maxime ad v̄
ba pertinet iocunda. in quibus hec debent omnino vitari. vt ſciliȝ non
ſint in honeſta nociua aut detractoria. Et hec remiſſio debet fieri quan-
do omnia ſerioſa ſunt perſoluta loco et tempore debito. et cum talibus
perſonis que ex hoc non ſcandalizantur. et tali intentione vt hac recrea-
tione fortius valeat ad ſerioſa virtutis opera redire. Ex^m horuȝ legitur
de ſancto Johanne euangeliſta. et de ſancto Authonio. quoruȝ hec ſen
tencia eſt q̄d expedit aliquando contemplationem intermittere propter
infirmitatem nature. vt poſtea melius ad ſpiritualia videnda animus
redire valeat. ſicut arcus diſtentus fortius iaculuȝ proijcit q̄z qui ſine in-
termiſſione tentus tenetur. Unde Auguſtinus dicit ſecundo muſice.
Volo tandem vt tibi parcas. nam ſapientem decet interdum remitte-
re mentis aciem rebus agendis intentam

xviii. Et ſicut ſupra dictum eſt de ieiunio. ſic et hic de hoc ſolatio
virtuoſo dici poteſt. q̄d dyabolꝰ nititur hominē ducere ad duo extrema
ſcȝ vt ſic feruēter bonis operibꝰ inſiſtat. quatenus totalit̄ inutilis fiat vł
q̄d ſine intermiſſione ludis et ſolatijs vacet. et alia bona opera negligat.
Sed medium eſt tenendum. et hec regula optima eſt et vbiqȝ applicā-
da quia virtus in medio conſiſtit. Juxta illud Ne quid nimis. ne quid
minus. medium tenuere beati. et teſte beato. Bernardo. Diſcretio eſt
auriga virtutum. ſine qua virtutes ſunt vicia xix

Sollicitudo ſecunda bone voluntatis ad hoc tendere debet. vt etiam
interiorem hominem reformare ſtudeat. vt ſcilicet velit que deus
vult eum velle. ſciat que vult eum deus ſcire. et recogitet ſiue memore
tur que vult eum deus cogitare. Et hic eſt maior labor. neqȝ vnius diei
ſed qui nunq̄ incipit nunq̄ ad effectum perueniet. Igitur inuocato di
uino auxilio totaliter nos propter imminentem talem neceſſitatem ad
hoc opus precingamus. Magni namqȝ meriti eſt huic negatio inſuda-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

re. q̃uis non pro voto, idipſum acquiratur quod intenditur. Sciendū
eſt igitur ꝙ internus noſter homo triplici morbo eſt infectus. id eſt tria
ſemꝑ concupiſcit. que ſemꝑ deberet ſpernere. Et hic oritur omnis illa
difficultas proficiendis in v̄tutibus. quam boni viri ſentiunt etiaz vſqꝫ
ad mortem. quidam magis, quidam vero minus. Hoc eſt quod dicit be
atus Paulus. Video aliam legem in membris meis repugnantez legi
mentis mee. xx Ecce bellum mirabile in homine.
vnum ꝯtra vnum. lex dei contra legem dyaboli. Lex dei dicit. Contem
ne omne quod eſt in mundo. et adhere preceptis domini creatoris tui.
Contra. lex dyaboli dicit. Nihil ſit tibi cure de inuiſibilibꝰ. ſed ſtude de
licias corporis tui habere. et honorem huius mundi et diuicias ad oēm
copiam. Item lex dei dicit. Caue ne audias eam. ſed michi obtempera
quia omne quod eſt in mundo vanū eſt. nec mundus te iuuare poterit
nec ſeipſum. Contra. lex dyaboli dicit. Ne permittas te decipi. q: omnia
grauia ſunt. Ego autē habeo tria que ſunt tibi valde vtilia ⁊ delectabi-
lia. ſcꝫ omnia cōcupiſcibilia carnis tue. ⁊ oculoꝝ tuoꝝ. et pompam huiꝰ
ſeculi. exerce te in iſtis et felix eris. xxi Ex hac triplici
radice oritur omne malum. ⁊ ideo p̄mus labor debꝫ hic inchoari. vt hec
triplex cōcupiſcencia. carnis videlicet oculoꝝ. et vanitatis q̄d eſt ſuꝑbia
vite. non q̄dem radicitus extirpetur. q̄d eſt impoſſibile. ſed ꝯculcetur. ne
herbam peccati germinet. ſicut videmus ꝙ via que frequenter pedibꝰ
teritur non ꝓducit gramina q̃uis radicem intus habeat. ſed ſi nō calca
tur tunc ſtatim vireſcit. Sic anima que ſemꝑ exercetur in via mandato
rum dei non ꝓducit mala oꝑa. q̃uis inclinationē malam intus adhuc
habeat. ſed ſi tepeſcit ab operibꝰ bonis tunc ꝯcupiſcencia mala que in-
tus dormiuit euigilat. et in opus prauum foras erumpit xxii.
Igit̄ ſtudioſe p̄cauendū eſt ſi hō ad internam pacē cupit peruenire. q̄d
elonget ſe ab omnibꝰ occaſionibꝰ que has ꝯcupiſcentias ſolent ꝓuoca-
re. ſicut boni religioſi faciūt. q̇ ꝑ caſtitatē ⁊ ieiunia ⁊ diſciplinas ⁊ vigili-
as ac labores q̄tidianos mortificāt ꝯcupiſcētias carnis ſue. ⁊ maxīe fugi
endo ociū ⁊ familiaritates. colloq̇a mulieꝝ. ⁊ ꝑ pauꝑtatē volūtariā mor
tificāt ꝯcupiſcētias oc'loꝝ. ꝑ obediētiā ⁊ ſbiectionē mortificāt appetituꝫ
ſuꝑbe inclinatōis hꝰ ſcl'i. cui ꝓxima ē occaſio oīm pccōꝝ. q̄ dicit libtas ſe
cularꝫ. q̄ nullo iugo diſcipline vult ſubdi ꝯtra inſidias vicioꝝ ꝙ ꝑiculoſi-
ſſimū ē ſicut apte apparet de milite inſano ⁊ fatuo. q̇ cū aliū ꝑcutere nō
p̄t inſuꝑ nec ſibiipſi ꝓuidere vult. vt armis ſe muniat ꝯ hoſtiū tela. Hu
ic nihil r̄ſtat niſi mors acba ⁊ finis ſu̅ hōre. ſic oīs hō (q̇ in via dī vult ābu
lare ſc̄m ꝓpriā volūtatē. ⁊ nō p̄cauet ſibi ab occaſiōibꝰ pccōꝝ ꝑiclitabit̄.
Et dat̄ exm̄ de dauid q̇ idcirco i adulteriū cecidit eo ꝙ oc'los nō cuſtodi-
uit. ⁊ i numeratōe ppl'i ſil'r ꝑuit̄ deliq̇t. q: iformari noluit. Si in his tan
tꝰ ꝓpheta ceciderit. q̄d nob̄ faciēdū ē. niſi vt tota diligētia cuſtodiaꝰ cor-
da ⁊ corpora nr̄a. Sil'ia multa de aliis legūt̄. Pax igit̄ cordis tūc acq̇rit̄
qñ mēs grā fortificata vicioſaꝫ iclinationē ꝯpeſcit. ne malū (ꝙ cupit) ꝑfi-
cere poſſit. Nō aūt p̄t hō ex ꝓprijs viribꝰ ⁊ de cōi grā internū bellū pe-
nitꝰ ſedare. vt nūq̄ malas inclinatōes aut immiſſiōes ſentiat. ſꝫ poteſt in
tātū ꝓficere. ꝙ hmōi leuiſſime vincat. Et dat̄ exm̄ de p̄ncipe aliq̇ medio
cri. q̇ et ſi nō poteſt hoſtes ſuos expellere de patria ſua. poteſt tamen eos

ſigare captiuare aut humiliare intantū ꝙ nunqꝫ ſine ſuo conſenſu aliqͦd
dn̄m aut tyrannidē in ea exerceāt Hinc dicit beat⁹ Paul⁹.ꝙ nō debeat
peccātū regnare in mortali corpore nr̄o.q̄ſi dicat.etſi nō poteſtis facere vt
non ſit.tn̄ facere poteſtis vt non regnet xxiii. Ecce duplex
remediū ↄtra peccatū vnū.Primū ē vt ſe elonget hō bone volūtatis ab
occaſionib⁹ peccōꝝ.Aliud remediū eſt.vt hō bone volūtatis continue ac
feruide bonis ac virtuoſis operibus inſiſtat. xxiiii

Sollicitudo ēcia bone volūtatis debꝫ eſſe vt ex p̄dictis duob⁹.ſcꝫ ex
debita ↄpoſicione exterioꝝ moꝝ ⁊ interno exercitio ſpiritualis de-
uotionis aliq̄ꝫ ſibi regulā viuēdi eliciat. iux̄ ſui ſtat⁹ ⁊ nature ↄgruentiā
q̄ꝫ regulā vniformiter obſeruet.⁊ in ea vſqꝫ in finē laudabiliter pſeruet.
Hoc namqꝫ eſt oīm ſcōꝝ patrū ↄſilium Cuius etiā exᵐ in omnib⁹(que
ſub celo ſunt)videm⁹.Oia namqꝫ habent naturā et modū ⁊ ↄſuetudi-
nē et ordinē. ſicut patet in ſole luna ſtellis plantis beſtijs ⁊ in alijs(que
ſm naturā ſunt)vniuerſis q̄ꝫ pulchre q̄ꝫ ordinate q̄ꝫ pſeuerāter ⁊ vnifor-
mit.cūcta pcedūt et redeūt.currūt ⁊ recurrūt.creſcūt et decreſcunt.In
ſolis aūt humanis morib⁹ irregularitas cernit̄. et qꝛ etiā nec ex natura
nec ex induſtria hꝫ homo vt ſuos actus regulare meritorie poſſit.ſed ex
grā dei Ideo confidere ſibi nullaten⁹ debet . neqꝫ ſibi aſſcribere ſi aliqͦd
boni fecerit.debet tamē facere quod in ſe eſt . vt tota natura ⁊ induſtria
grē coopetur.ne vacua in ſe maneat.Igit̄ natura p grām nobilitata in
itium eſt bone vite Hanc ↄmuniter dicūt ſancti patres bonā volunta-
tem.Volūtas namqꝫ dicit̄ totus homo ppter imperium qͦd habet ſu-
pra ceteras vires.et ideo in ea ponit̄ totum pondus meriti ⁊ demeriti
Si em̄ homo conſentit bono meretur.ſi malo demeret̄.Si bono coope
tur amplius meretur.ſi malo amplius demeret̄ Ex quibus patet ꝙ ho-
mo bone voluntatis poteſt iugiter mereri q̄ꝫ diu eſt in ſtatu vite Ratio
eſt.qnia poteſt aut actualiter bono conſentire aut in bona occupatione
ſe tenere. Hoc autem fit quando regulariter viuendo omnia o
pera ſua ordinat ad gloriam dei.ſic aut aliter dicendo Iam volo dormi
re vel comedere vel hoc vel aliud facere tali intentione . ſicut hoc meri-
to verus criſtianus facere debet.Et cupio in omnibus placere deo . Ex
emplum datur de bonis religioſis.de quibus firma ſententia eſt.quot ſi
ne intermiſſione merentur.quia ſemper ſunt in obedientia aliqua. quā
uis non laborent vel orent continue.quia nec hoc regula precipit ſed qꝛ
ſe conformant intencioni regule. Igitur ſiue regula precipiat ſiue
conſulat aut ad laborandum.aut ad quieſcendum ſemper ſunt in obe-
dientia.Quare tam in laborando quam in quieſcendo(dummodo ſm
inſtitutionem regule faciant)ſemper merentur. quia vtrumqꝫ ad vir-
tutem pertinet.ſecundum ꝙ hoc ſpiritusſanctus fieri inſpirauerit.Iux
ta hanc formam quilibet eccleſiaſticus vir ſiue paſtor fuerit perrochia-
lis eccleſie ſiue canonicus ſiue vicarius eccleſie collegiate. aut alter qua
liſcūqꝫ abſtracte vite de patrimonio viuens poteſt ſibi ſtatuere legē ſanc
toꝝ regulis ↄformem ⁊ ſm illā vniformiter viuere.ſicut viuūt religioſi
ſm reglas ſuas iuxta ↄſiliū diſcreti viri in ſpiritualib⁹ experti. Hoc mō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

cuncte religiones inchoate fuerunt. Unde dicit Beatus bernardus
Qui vult bñ viuere ſtudiat vnum diē bñ inſtituere. Deinde adiungat
ſcdm. deiñ terciū. et ſic de ſingulis. donec paulatim ad bonam ꝯſuetudi
nem veniat. Bona aūt ꝯſuetudo fortitudinē ſubminiſtrabit. qua acqui
ſita efficit homo naturaliter ỽtuoſus. qꝛ ꝯſuetudo eſt altera natura.
Ita qđ pmo fuit intolerabile ꝑ ꝯtinuationem efficietur ſuaue et quaſi
naturale. dūmodo a ceptis non deſiſtat. Qui aūt varijs exercitijs natu-
ram ſuam diſtemperat nūc illud nunc aliud guſtando. nūq̄ erit homo
ſolide ſanctitatis. ſed vagus ⁊ ꝓfugus ſuꝑ terrā ſibi et alijs oneroſus. et
vtilis nulli. Vñ dicit. Helinādꝰ ꝙ bñ viuere eſt vniformit viuere. xxv

Sollicitudo quarta bone volūtatis eſſe debet. vt poſtq̄ eſt diligenter
informatꝰ quid ſibi expediat et quid non. ſtatim illud (quod ſue na
ture et ſuo ſtatui ꝯueniēs eſt) ad practicā ponat ſicut ſapiēs dicit. Qđ-
cūqꝫ p̄t manꝰ tua inſtanter operare. multi nāqꝫ decepti ſunt hac tēpta-
tione dicētes. Quid habes feſtinare. ſufficit tibi viuere ſicut ceteri vi-
uunt. ꝓpicius eſto tibi. Cōtra hanc tepeditatē oportet fortiter dimicare
vnūquēqꝫ qui in via dei vult ꝓficere. Qui aūt tepidus eſt ad caritatis
augmentū nō ꝑueniet. ſed ſi quid habet hocipſum perdet. Unde dicitur
talibus per increpationē illud. Naſonis. Militie ſpēs amor eſt. diſcedi-
te ſegnes. Ut aūt aliqđ exēplaris bone vite nouelli canonici habeāt. Dic
tariū quoddā breue hic annotamus. qđ nihilominꝰ in alijs deuotꝫ libris
et autenticis regulis plenius reꝑitur Proteſtamur q̄ꝫ nullū p̄iudicium
per hoc velle nos afferre. aliis diuerſis viuendi modis ꝑfectioribꝰ quaſi
ſecurū eēt altioris vite inſtitutis q̄ꝫ regula ad hec minima deſcēdere. ſed
his q̇ ad huc inſtituēdi ſunt. iſta q̄uis exigua obeſſe nō putamꝰ xxvi

In pmis igit̄ ſm ꝯſilium beati Auguſtini diligat dñs ſuꝑ omnia. ⁊ ꝓ
ximus infra deū. et ad deum et ꝓpter deum. Et ex iſta dilectione et
propter ꝯſeruandā ⁊ augmentandā hanc dilectionē omnia alia exerci-
cia fiant tam ſpiritualia q̄ꝫ corporalia. Deinde inuocato diuino auxilio
dicat hec aut ſimilia verba in oratione. Domine qui me ex nihilo creaſ-
ti et vſqꝫ in hanc horam perduxiſti. tibi gratias ago rogans vt omnia p̄
terita peccata mea deleas. et deinceps a peccatis me preſerues. vt reli-
quum tempus vite mee tibi poſſim plene dedicare.

xxvij. Et quia teſte Auguſtino Inicium bonorum eſt confeſſio
malorum. ideo quilibet cupiens placere deo. ſtudiat diligenter ad mi-
nus ſemel preteritam vitam diſcutere. et omnia integre confiteri. de q̇-
bus eum conſciencia remordet. quatenus ſecuritate adepta animequi-
or exiſtat: Quod ſi ex toto vna vice non poſſit ſe plene recolligere. tunc
paulatim poteſt hoc ſupplere per tempus ſubſequens donec ſerenitas
oriatur in corde

xxviii Spe igitur concepta poteſt hanc profeſſionem facere in ora-
cione ſua. Miſericordiſſime domine ſuſcipe me ad gratiam tuam et a
malis vniuerſis me preſerua. vt bonum propoſitum) quod dediſti m̄)
vſqꝫ in finem meritorie valeam perducere. Propono namqꝫ hanc viuē
di formam obſeruare. quantum infirmitas mea mihi permittit. quate-
nus iuxta ꝯſilium ſanctorum patrum inſtatu gratie tue inueniar. ſiue
dormiam ſiue vigilem. ſiue comedā ſiue bibam. ſiue laborē ſiue q̇eſcam

ſiue aliud quodcunqꝫ opus faciam Ita tamē ꝙ ſi hunc viuēdi moduꝫ
in pᵽte vel in toto dimittam.non volo alicuiꝰ criminis eſſe reus apud te
ſed libere facere et libere dimittere.ꝓut placet. Si aūt vult ſe voto obli
gare tūc poteſt ſic dicere.ꝓmitto tibi dn̄e ꝙ ſic et ſic volo tibi ſeruire per
hūc annū vel duos vel tres aut omnibꝰ diebus vite mee donec aliđ me
lius inſpiceres ⁊c̄.ſed hoc ego non conſulo ꝙ hmōi votum leuiter emit
tat.niſi cum magna deliberatione ⁊ preuia experiencia. qꝛ ꝗuis ſit max
ime meritoriū. tamē in libertate iſta qua cōiter eccleſiaſtici nūc viuūt ex
ceptis religioſis. Vix eſt poſſibile ꝙ cōtinue vnus modus viuēdi a quo
ꝗ poſſit ſeruari.ſicut apud religioſos fieri ſolet. Ueruꝫ faciat vnuſquiſ
qꝫ iuxta grām ſibi deſuꝑ datam. Quia ꝗ parce ſeminat parce et metet.
Conuertant ſe etiam toto corde ad beatā v̾ginem mariam. et ad ꝓpriū
angelum ⁊ ad alios ſanctos . ad quos eum deuocio magis inclinat pro
implorādo auxilio ꝯtra ſpirituales nequicias . quia qn̄ antiquus hoſtis
noſter percipit ꝙ aliqͥs vult ſibi a peccatis cauere ⁊ ad deum ſe ꝯuertere.
tunc fraudes multiplicat.ſꝫ ꝗ in dn̄o ſperat cuncta ſuperet. xxix
Sollicitudo quinta quā habere debet homo bone voluntatis iuxta
propoſitum nr̄m.hoc eſt vt ſm̄ apoſtolicam doctrinam per ſingu-
los dies exhibeat corpus ſuum hoſtiam viuentem bene placētem. rati
onabile obſequiuꝫ ſuum vt ſicut ſeruiuit prius peccatis in inmundiciā
ſic iam ſtudeat ſeruire iuſticie in ſanctificationē Ad dei ergo gloriam ta
liter ſe poteſt inſtituere . ꝙ ſic dormitum eat de ſero vt euigilare aſſueſ-
cat de mane hora tercia.et ſurgens aliquid boni meditetur. videlicet de
futuro iudicio.quo modo tunc omnes euigilaturi ſumus.Deinde veſti
endo ſe poteſt aliquid boni legere. puta pſalmum . Quid multiplicati
ſunt ⁊c̄.aut aliqđ aliud quod placet Et ſi aliqua illuſione ſe meminit pol
lutum. percutiat pectus ſuum cum propoſito confitendi . aſpergendo
ſe cum aqua benedicta. et ſic ad oratorium vadat.et debitum ſuum ſol
uat.ſicut melius poteſt. xxx Solent cōiter deuoti eccleſiaſtici
premittere horas beate marie virginis horis canonicis.ſingula ſingulis
reddendo.ꝑſoluas ergo matutinas de beata virgine.ſi aliqđ tempus ha
bes et ante pulſum matutinaꝝ de tempore poteſt ſe ſpiritualiter occu-
pare in bonis meditatiōbꝰ.ſ.de paſſiōe dn̄i.q̄lez noctē agnꝰ ille māſuetꝰ
ꝓ nob ꝑtulit ⁊c̄. xxxi Cū aūt ad choꝝ pulſat̄ ſtatiꝫ exeat venerabilit̄
cū omi grauitate ⁊ alacritate.ne cū vltimis veniat. xxxii Intrādo ec-
cleſiā ſe humiliet ꝗtū poteſt.dicēs cū publicano. Dn̄e ꝓpiciꝰ eſt michi
peccatori. nō em̄ ſum dignꝰ accedere te.⁊ ſic accedat reuerent̄ inclinādo
ſe ad altare.⁊ crucifixū.⁊ maxie ad venerabile ſac̄mētū.tādē ad ſtallū ſu
uꝫ veniēs cogitet q̄re venerit.⁊ ꝯſideret ꝙ ad nihil aliđ ꝗ in ꝯſpctū ſcōꝝ
angeloꝝ pſallat dn̄o dō ſuo. Et ꝗ fabulatiōes oīno vitet ⁊ ſig̃ ludicra.to
tꝰ qꝫ ſit intētꝰ his q̄ tūc cātant̄ aut legūt̄.Et meōꝛ cē debꝫ ꝙ nō ſolū debi
toꝛ ē ad v̾ba diſticte ꝓnūcianda vl̄ audiēda.ſꝫ etiā tenet̄ facere debitam
diligētiā ad intelligēdū ⁊ aduertēdū ea q̄ legūt̄ ⁊ cātāt̄ in diuinis officijs.
xxxiii Inſuꝑ ⁊ p̄cauere dꝫ ne diſtrahat̄. ita ꝙ totū ꝓpoſitū ſuo ſit vel
le totalit̄ ſe occupare in diuinis. et ſi tūc a diſtrctio interuenerit excuſat̄
et ꝗcito deprehendit ſe alienatum.ſtatim recurrat tociens quotiens Fi
nitis matutinis gratias agat deo aſſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

bendo ipſi ſi quid benefecerit. et de negligentijs ſuis veniam petat et ſi
tempꝰ patit̄. poteſt ad dominū redire ꝓ neceſſitatibꝰ ſuis. ſꝑ illud obſ-
uādo vt ſilenciū ſeruet donec miſſam celebrauerit vel audierit. niſi for-
te loquendo pauca v̉ba pro neceſſitate occurrēte aut vtilitate. xxxiiij
Et deiñ legat primā de beata maria p̄parādo ſe ad primā diei in eccleſia
pſoluēdam. ſicut ſupra de matutinis. Si v̉o tūc capitulū tenetur. dili-
genter ſe obſeruet ne in v̉bis excedat. ſemꝑ inuocādo ſpiritū ſanctū qui
a al's citius ibi peccatur ꝙ aliqͦd bonū agatur. Si tamē aperte cōtra de
um ⁊ iuſticiā et fraternā caritatem ibi dicit̄. tūc benigne ꝓ ſuo intereſſe
dicat ſibi talia nō placere. dando rationē ſuauiter. ne alij ſcādalizētur
xxxv Et eſt notādū ꝙ dyabolꝰ maxime nitit̄ in capitulis furo
rē ſuſcitare. vt miſſas ſubſequētes impedire poſſit. Quare ꝯgruū videt̄
ꝙ negotia cōtentioſa alio tp̄e tractētur. ne deuocio celebrātium impedi
atur Poſt capl'm ſi poteſt habere ꝯfeſſorem libēter ꝯfiteatur xxxvi
Deinde ad miſſam ſe p̄paret ſiue celebrādam ſiue audiēdam ꝓut ſecuȝ
diſpoſitum fuerit. ⁊ ſi celebraturꝰ eſt aut cōicaturꝰ tūc in quātuȝ poteſt
obliuiſcatur oim preteritoꝝ. ⁊ ad deuotioneȝ ſe ſummo ſtudio applicet
vt dignū eſt quatenus tanti ſacramēti fructus deo ſibi ꝓpicio efficacit̄
ꝑcipere mereatur. Sūt pretera diuerſoꝝ patꝝ ſcripta de venerabili ſac-
mento et miſſe celebratione. ⁊ quodcūqȝ ſibi magis cōuenit hoc eligat.
xxxvij Ad terciam ſextā et nonaȝ deinde ſimilit̄ ſe preparet ſicut
iam dcm̄ eſt de p̄ma. Nec opus eſt hic plura documenta apponere pro
viris barbatis. q̄ et qualia pueris in ſcholis preponūtur. ne dominis ve-
nerabilibꝰ iniuriam facere videamur Sufficit meminiſſe illius Am-
broſiani. Hoc eſt pulchritudinem viuendi tenere ꝯuenientiam cuiuſ-
qȝ ſexus perſone reddere Hic ordo geſtorum optimus. Hic ornatus ad
oēm actionem accommodus. et illius Auguſtini In omnibus moti-
bus noſtris nil fiat qͦd cuiuſꝗ offendat aſpectum. ſȝ ꝙ noſtram doceat
ſanctitatē xxxviii Demum finitis diuinis qñ prandēdi tē-
pus aduenit cum omni ſobrietate et gratitudine cibum ſumat. ſemper
benedicite premittendo flexis genibus aut reuerēter ſtādo. elemoſinam
aliquā corporalē (ſi facultas affuerit) faciat. ſimilit̄ ⁊ ſpūalem ſcȝ De ꝓ
fundis. cū collecta Fideliū deus ⁊c. ꝓ animabꝰ in purgatorio detentis
Similiter pro afflictis et tribulatis aliqͦd poteſt breuiter mente tracta-
re ꝓut dominus dederit ſibi xxxix Modum in ꝯmedēdo
teneat. quem beatus Bernardus deſcribit. vt ſcȝ tractium cibum ⁊ po
tum ſumat. ſingulos morſellos bene maſticando. quia tunc dulcius ſa-
pit. nutrit melius. et digeritur ſalubrius. Omnino memor ſit ſanctorū
angeloꝝ preſentiam adeſſe. in quoꝝ conſpectu ſe reuerēter habere debȝ
xl Faciat etiā ſibi aliqͦd legi de diuina ſcriptura. vt ſole fauce cor
poralem cibum ſumāt. et mens ſuo ferculo nō fraudetur. Si v̉o lectorē
nō hȝ. tūc ponat librum añ ſe. ⁊ ꝗtum poteſt legat ꝓ habenda memoria
ſpiritualiū xli Cōuiuia ⁊ hoſpitex. ⁊ nūdinas. ⁊ dedicationes. et cō
curſus hoim ſtudeat euitare. quia teſte beato Jeronimo ſunt quaſi q̄-
dā chatene voluptatis. ⁊ qui talia diligit criſto diſplicet. Si autē hoſpi-
tes paupes aut religioſos habuerit. aut viros boni teſtimonij. qui eum

a bono ꝓpoſito nō retrahāt. laudabile eſt xlii Ter in qualibet ſepti
mana eccleſie ieiunijs exceptis a carnibꝰ poteſt abſtinere. Sextis ferijs
a lacticinijs et ouis abſtineat. niſi infirmitatis aut alia cauſa rationabił
obſiſtat xliii. Facto prandio gratias dicat xliiii Simul dołe
do ſi in mō aut menſura exceſſit. qꝛ ſm̄ ſentenciam beati Auguſtini.
Raro poteſt debita menſura ſeruari. Nit em̄. certo quotidie aduerſus
manducandi ꝯcupiſcētiam ⁊ bibēdi. ⁊ q̇s eſt q̇ nō rapit aliquātulū extra
metas neceſſitatis xlv. Deīn poteſt pro recreatiōe quaſi ſpaciādo trāſ
ire ſine magno motu. qꝛ talis ambulatio eſt ſana. Eccleſiaſtici em̄ viri q̇
volūt ſollicite ſuum officium exercere. nō habēt tempꝰ pro groſſis ope-
ribꝰ faciendis ⁊ ergo debēt ſe diligentius regere in dietis quotidianis. ne
in diuino officio inabiles fiāt. Pꝰ hec ſi nature mee ꝯuenit poteſt paruꝫ
q̇eſcere, ⁊ maxie in eſtate ne caput g̈uetur xlvi Reliquū tēpus vſqꝫ
ad veſpas poteſt libere expēdere ſicut placꝫ. videlꝫ ſcribēdo legēdo. car-
pentando. aut in ortulo aliqua plantādo. ſiue cū familia colloquendo de
cura rei familiaris et neceſſarijs domꝰ. ſemꝑ illud obſeruādo ne cor ni-
mium elonget a deo. qꝛ alias difficulť redibit in priſtinā deuotionēꝫ. Si
aūt ſentit ſe grauatū· tūc poteſt honeſta colloquia ⁊ ſolatia admittere. ſi
cut ſupra dictum eſt. Cum autem veſpertinum tempus aduenerit. tūc
preparet ſe ſicut dictum eſt de aliis horis Similiter de completorijs. ſuo
modo iuxta ritum et morem eccleſie ſue. ⁊c. xlvii Deniqꝫ
ſi cenandū eſt procedat ſicut dictū eſt de prandio xlviii Si vo ie-
iuniū extiterit. tunc ſcđm conſuetudinem poteſt aliquis parum guſta-
re. ſiue de ſpeciebus ſiue de torta cum potu competenti xlix Sē
per tamē obſeruandū eſt ꝙ cena frugalis eſt et ſobria. alioquin multa
incōueniencia ſentiet. Mirum eſt dicere quomodo nonnulli de elemo-
ſinis pauperum vētrem replent vltra q̄ꝫ digerere poſſunt. Qꝫ ſi gratis
huiuſmodi delicie darenť forte ſimplex malum eſſet. ſ. corporis debilita
tio. Nunc aūt anime grauamen accreſcit. pro eo ꝙ vix aliquis poteſt ſa
tiſfacere de elemoſinis. etiā ſi tm̄ extremum victum et veſtituꝫ de illa
ſuſciperet. Quid ergo de iactura hoc tam grādi tot epularum ⁊ delicia-
rum. De hoc aūt ſunt horrēde ſentencie beati Jheronimi et Bernardi
Uerum q̇libet onus ſuū portabit. l. Completo deniqꝫ die quo-
rūdam mos eſt ꝙ nihil poſt cenam loquātur. ſed ad oratoriū feſtinant
ꝓ operibꝰ ſpūalibus exercēdis ⁊ hoc videť ſatis opꝰ ꝑfectum. nec illa ꝑ-
fectio omnibus data eſt. qui poteſt facere faciat. li. Si autem ho
neſte recreari voluerit cū familia ſua. hoc nō eſt incōueniens. lii.
Quo facto anteq̄ꝫ lectū petat. diligēter ſe recolligat q̄uo diem illū expē-
derit. de negligentijs veniā petendo. ⁊ ſi aliq̄ notabilia peccata (licet ve-
nialia) inueniat ſe cōmiſiſſe diligenter aſcribat ad diticā ne obliuiſcatur
vt in craſtinū ea ꝯfiteatur. De bene aūt geſtis grās agat dn̄o deo. ſimul
humiliter rogās eū vt futurā noctē ſibi ſalubrem. ⁊ in puritate ⁊ caſtita
te. ac ſine om̄i demonum infeſtatiōe tranſire ꝯcedat. q̇tenus iterū ma-
ne ſurgēs denuo ip̄m cū omnibꝰ ſanctis laudare mereať liii Jacēs
etiam in lecto aliquid boni ſtudeat cogitare. donec ſimul cum ſancta co
gitatione obdormiat. liiij

Ollicitudo ſexta timorati viri iuxta formulam illaꝫ eē debet pro ꝑ
ſeuerācia in bono qđ incipit. ſm illud ſaluatoꝝ Qui pſeuerauerit
vſqꝫ in finem hic ſalu⁹ erit. Vn̄ đt btūs Gregorius Jncaſſuꝫ bonū agi
tur ſi an̄ vite terminū deſeratur Quia fuſtra velociter currit. q̇ priuſq̄
ad metam venerit deficit. Varijs namqꝫ modis nititur antiquus hoſtꝫ
quem ſanctū virū in ſue ſanctitatis propoſito fallacit̄ impedire. ne ſciliꝫ
aliqđ bonum inchoet. et multo ampli⁹ inchoata opera bona ꝯſument
ſciens ꝙ ſola pſeuerantia coronā meret̄ lv Hic apđ religioſos. q̄ in ſcho
la v̓tutū q̄tidie v̓ſant̄) penalit̄ inhibēt oēs ꝓſus occaſiōes rediuādi. ſ.
ꝙ nō dn̄t cū pſonis ſclarib⁹ mltū ꝯuerſari. etiā ſb ꝑtextu pietatis ꝙ non
dn̄t egredi ſine notabili cā fores monaſterij Jnſup ⁊ volūtarie magnas
ſibi imponūt ſi h̄ q̄ dicta ſīt ⁊ alia trāſgrediātur ab eis. ꝓfeſſionē etiā ſolē
nē faciūt in ꝯſpctu eccl'ie pro quadā cōfirmatōe oim̄ q̄ in regl'a tradunt̄
ꝗten⁹ vniuerſi ſciāt eos debitores q̄ in ipa regl'a ſcripta ſīt Ecce venerbil'
dn̄e q̄ꝫ ſuſpecti ſūt habēdi q̇ ꝯtrariū facere imo ⁊ alios docere volūt. ſcꝫ ꝙ
obſuātie regulares ſint min⁹ pfctē. ꝓptea q̄ꝛ neccārie cogūt ad bonum
nō em̄ tales vidēt q̄ꝫ ꝓna ſit hūana īfirmitas ad malū etiā p⁹ votū. Sci
nāqꝫ pr̄es mltiplici expiētia edocti. hmōi regl'as ⁊ ſtatuta pēalia ex īſtictu
ſpūs ſci edidert̄. ne filij eoꝝ deīceps occaſiōeꝫ inuenierēt. aliq̄ mōredeūdi
ad vomitū. Vn̄ đt be. Jero. Principiū alicui⁹ opis (ſi nō ſit bona ⁊ ma
tura ꝓuiſo) ſolꝫ ſubſeq̄ qđ ꝯā carnale. etiā di tēpla ſpūſſcti vaſa. niſi dili
genti ſeruarentur cuſtodia. ꝓſtibula fiunt lvi Hec q̄ꝛ ita ſunt ſum
mope timendum ⁊ cauendum eſt a ſepedictis canonicis aut vicarijs ne
ab initio ſuadente diabolo propt̄ vite libertatē decipiantur. Tanto em̄
plures occaſiones habet dyabolus eos temptādo quāto ſunt magis in
differentes ad omnia opa. etiā ſi tanto periculo dimicāt cum eo boni re
ligioſi. q̇ ſumma cuſtodia ⁊ prouidēcia ſe premuniūt. q̄ đ ꝗ putamus la
boris habebūt illi qui pene ſoli ſunt cū eo ꝯflicturi Verumtn̄ nō iſta dici
mus quaſi ſoli religioſi ſecuri ſint et nō alij. cum ſcriptū ſit. Fidelis de⁹
qui nō permittit ſuos temptari vltra q̄ꝫ ſufferre poſſunt. Sꝫ ad auiſan
dum de magnitudine periculi q̄ꝛ reuera vt cetera taceamus. plurimos
vidimus deiectos aſtucia ſerpentis. quos bonum nimium ſpectabiles
reddebat Nec mirum. qui em̄ (vt plerumqꝫ accidit) de via peccatoꝝ cō
uertitur ad ſtatum penitencie. nec in ſchola virtutum exercetur. nec
magiſtros ydoneos habeat. aut ſi habet nō omnino perfecte eos audit
et quotidie tot ſcandala et exempla mala ante oculos cernit tot que
circūuolantes ſpiritales nequicias patitur Quid in q̄ꝫ mirū ſi talis faci
liter relabitur in id qđ debuit Multa igit̄ ſollicitudine op⁹ eſt pro pſeue
rantie dono. Quicūqꝫ igit̄ preſcriptā formulaꝫ aut aliā tenere voluerit
non putet id ſe ſuis virib⁹ poſſe. quantūcūqꝫ etiam facilis appareat. ſed
ad dominum iugiter clamat. vt det bonum initium. melius medium
et optimum finem. et ſi gracia arriſerit ſemper ſit pauidus ne caꝫ amit
tat lvii Quia teſte Augnſtino: Magnū eſt donuꝫ qn̄ delectat
bonū. Alioquin niſi diuina miſicordia iugū alleuiauerit importabile
eſſet. Vn̄ Origines. Anteq̄ꝫ ſermo dei audiatur nō eſt temptatio vl' tri
bulatio. ſed vbi ſignum belli predicationis tuba oſtendit tribulatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

nū pugna inſurgit. Hoc autē quare ſit. dicit beatus Auguſtinus. Quia
cum anima incipit ꝯfugere ad iheſum. ſtatim ꝯtra eam iraſci ⁊ ſeuire
incipit inimicus. Ut vbi anima que vicijs ſeruiebat ad culmina virtu-
tum ſe ꝯtulerit. perſecutionē patitur vitiorum. Hinc ſcriptum eſt. Fili
accedens ad ſeruitutem dei ſta in iuſticia et timore. et prepara animam
tuā ad temptationē. Verūtamen iſte timor et labor non ſine gaudio eſt
Sicut beatus Jacobꝰ dicit lviij Omne gaudiū exiſtimate fra
tres cum in varias temptationes incideritis Hic Jeronimꝰ ait. Nullu
puto in hac vita ſine temptatione viuere. cui forte n vna tollitur. mox a
liam ſecurius expectet. Hoc aūt debet eſſe cōſolatorium vniuerſis. qui
temptationibus exercentur. qđ dicit beatus Gregorius. Hoſtis noſter
quatomagis nos ſibi rebellare ꝯſpicit. tanto amplius expugnare conte
dit. Eos enim pulſare negligit. quos q̇eto iure ſe poſſidere ſentit. Et il-
lud Auguſtini. Nō eſt maior temptatio q̄ꝫ nulla temptatione pulſari.
Hinc dicit ſanctus Thomas notabile verbum Multi grauiter ciderūt
in aduerſis. ſed multo plures et multo grauius ceciderunt in proſperis
eo ꝙ temptatio quādoqꝫ ſentitur in aduerſitate. ſed raro in proſperitate
Verbi gratia Cum aliquis increpatur affligitur in corpore. moleſtatur
in rebus vel amicis. ſentitur temptacio ſiue motus impatientie. indig-
nationis vel odij. Cum vero diligitur. laudatur. honoratur. tunc ſentit̄
extollentia ⁊ inordinata mentis delectatio. nec attēdit miſer homo q̄ꝫ-
tum ſibi placeat indebite qui alijs placere ſe credit. Et q̄ꝫto minus et ra
rius ſentitur temptatio. tanto minꝰ et rariꝰ. etiam tanto difficilius tēp-
tacioni reſiſtere poteſt. quare etiā homo faciliꝰ vincitur lx

ollicitudo ſeptima boni viri et precipue illius (qui in ſacris ordini-
bus eſt ꝯſtitutus) eſſe debet pro ſalute alioꝝ. vt ſcꝫ ſuo bono exem-
plo et exhortatione alios a peccatis trahat et ad bonam vitam ducat. et
precipue illos qui ſibi cōmiſſi ſunt. aut quibus cōuiuit. Hoc nāqꝫ ē max
me meritoriū ſil'⁊ iuſtū. Quia qui aliqn̄ prauo exēplo aut forte neglige
cia ſua aliis fuit cā damnatiōis. Jam ſtudere vtiqꝫ debet vt aliquos ra-
piat de faucibus inimici. ⁊ ad ouile criſti ꝑducat. De hoc ſic dicit Augu
ſtinus Nō tm̄ curemꝰ habere bonā ꝯſciētiā. ſed etiā bonā famā quātum
in nobis ē ꝓpter exm alioꝝ. Itꝫ Gregoriꝰ Qui in occulto bn̄ viuit. ſed
alieno ꝓfectui minime ꝓficit carbo ē. Qui x̄o in imitatōe ſanctitatis
poſitꝰ lumē rectitudinis in ſe multꝫ demōſtrat lampas ē. qr ⁊ ſibi ardet ⁊
aliis lucet. hec aūt emēdacio nō ſecure fit niſi ꝑuia orōne. ⁊ cū omni cō
paſſiōe. ⁊ in māſuetudine. Juxta illđ pſalmiſte. Corripiet me iuſtus in
miſericordia ⁊ increpabit me. Itē qm̄ ſupuenier manſuetudo ⁊ corripie-
mur. Correctio tn̄ prelatoꝝ req̇rit aliū modum nōnūq̄ꝫ ꝓpter circūſtan
as occurrētes. ſꝫ ſimplex clericꝰ aut p̄ſbr nihil dēt vltra facere q̄ꝫ apl'ꝯ di-
cit. vt ſcꝫ ꝓcedat in ſpū lenitatꝫ. ſeipm ꝯſiderādo hūiliter. ne in ſupbiam
eleuet̄ ⁊ currat. poteſt aūt ſic aut alit̄ dicere. Miror ſatis de me ipō ꝙ nō
ampliꝰ ſtudeo emēdare vitā meā. cū q̇tidie video mortē appropinqua-
re. ⁊ neſcio qn̄ reſpōſurus ſum tremēdo iudici de ſingl'is q̄ feci aut cogi-
taui. Hec et ſil'ia ſolēt ꝓuocare nōnullos ad compunctionē. Qꝫ ſi nul-
lum cōpūctionis ſignū oſtendūt. tunc ſi pie vult eos ammonere poteſt
ſic aut ſimiliter dicere Bone amice ſi velletis libenter dicerem vobis ali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

qua que in corde meo diu portaui. Et tunc proponat ſibi benigne in q̊bus eſt defectuoſus. quia aliter non recipiet. ſi iracundus et indignabūdus emendator apparuerit. Verum quia ſunt quidam qui huiuſmodi preludia non poſſunt ſufferre. ſed magis rotundo modo volunt alloq̇ ſed neſcio ſi in ſpiritualibꝰ deſeruiat. ſcio ꝙ taliter ſolent loqui Ego ſum ſimplex et planus. nō poſſum me ita ſapientem habere. Sed conſideret vir ſenſatus q̄ꝫ ſint proni ad iram ſi defectus eoꝝ modo proferantur Dicunt quidam ſe libenter recepturos in formationē. et idipſum petūt ſed cum res ad effectum venerit inflammātur. iraſcunt̄. ⁊ nōnunq̄ꝫ peiores fiunt q̄ꝫ ante fuerunt. Modeſtia igitur in talibꝰ magis congrua q̄ꝫuis aliter quidā putant ꝓcedendū Veꝝ quomodocūqꝫ ꝓcedatur dū frater emendetur ſatis eſt Unde dixit quidam venerabilis pater in heremo Sicut demon non expellit demonē. ſic vir paſſionatꝰ non curat paſſionatū De hac aūt materia ſunt dicta mlt̄a ſcōꝝ patrum. qꝫ hoc vnanimiter cōcludūt. ꝙ fraterna correctio ſecure fieri non poteſt. niſi multa diſcretione ſit ſalita. ⁊ ſicut nemo leuiter ꝓrumpere debet in ꝓpriaꝫ laudem ſic nec in alioꝝ correctionē. Quia alios recte increpare ⁊ ſe digne laudare difficillimum eſt apud imperfectos

Explicit formula viuendi canonicoꝝ

Ec preſcripta formula viuendi canonicoꝝ edita eſt a quodom religioſo ordinis Carthuſienſis vtiqꝫ magne ſciētie et deuotinis viro. vt ex hoc eiꝰ pꝫ opuſculo. Et qm̄ in pleriſqꝫ tam cathedralibꝰ q̄ꝫ collegiatis eccleſijs pꝰ traditam eccleſijs a maioribꝰ noſtris ſaluberrimā canonicoꝝ ſecularium regulam ab eccleſijs receptaꝫ ⁊ ad tēpus obſeruatam. tot et tante diſſolutiones abuſiones ⁊ corruptele ſucceſſu temporis ſuccreuerūt. ꝙ ab ipſis eiuſdem regule obſeruātia fere penitus eſt ſuffocata. ꝓpter qđ modernꝰ ſeculariū canonicoꝝ ſtatus eſt animarū periculis plenꝰ. ⁊ a ſtatu gr̄e plurimū elongatus. Ideo valde conſultum eē videt̄ vnicuiqꝫ ſeculari canonico deſideranti in ea vocatione (qua vocatꝰ eſt hoc eſt in illa eccleſia in qua ꝑbendatus eſt) ꝑmanere ⁊ aīām ſuam ſaluam facere. vt ſupradictā viuendi formulā diligenter attendat. ac iuxta poſſibilitatē ſuam ad practicam ponat et obſeruet. (Eſt eñ debito ſeculariū canonicoꝝ ſtatui. ꝓut preſentis patitur qualitas tēporis) optime ꝯueniens. Porro etiam ceteri ſeculares clerici ⁊ precipue vicarij aliiqꝫ preſbiteri et in ſacris conſtituti iſtam regulam vel formulam animaduertant. Nam et ipſi in ea modum viuendi ſibi valde congruum deſcriptum habent.

Delf Impreſſum Anno domini M.CCCC.xcvi. Menſis aprilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
169 G 77